

«ՍԵՎԱՆԻ Խ.ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ»

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2023

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ ԿՐԹԱԿԱՆ
ՊՐՈՑԵՍՈՒՄ

ԱՌԱՐԿԱ՝ ԴԱՍՎԱՐ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝ ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ
ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ՄԻԼԻՏՈՆՅԱՆ ՄԱՐԻՆԵ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ ԼՃԱՇԵՆԻ
ՄԻԶՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑ ՊՈԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	3
ԳԼՈՒԽ 1 Համագործակցության եվ հաղորդակցության դերը կրթական գործընթացում	4
ԳԼՈՒԽ 2 Համագործակցային ուսման կազմակերպումը.....	8
ԳԼՈՒԽ 3 Համագործակցային ուսուցման խմբերի տեսակները և ուսուցման մեթոդները ...	10
ԳԼՈՒԽ 4 Համագործակցային ուսման հիմնական սկզբունքները.....	12
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	14
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	16

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցչի արդյունավետ աշխատանքի նախապայմաններից մեկը ուսուցման բազմազան միջոցներին տիրապետելն է: Այս իմաստով ուսուցման նոր մեթոդների ու եղանակների իմացությունը շատ կարևոր է: Ընտրել եմ այս թեման՝ համարելով այն արդիական: Ժամանակակից մեթոդները օգնում են ակտիվացնել երեխաներին, ստեղծել առանձնահատուկ աշխատանքի պայմաններ, նպաստում են երեխայի զարգացմանը և մեծացնում գիտելիքների շրջանակը: Համագործակցային մանկավարժության նպատակն է այնպիսի մեթոդների կիրառումն է, որոնք ուսման գործընթացը վերածում են սոցիալական շփման, բարձրացնում ուսման առաջադիմությունը:

Հետազոտության նպատակներն են կրտսեր դպրոցականների շրջանակում զարգացնել կապակցված խոսքի մեթոդական հիմքերը, ստեղծել այնպիսի պայմաններ, որոնք կօգնեն դասապրոցեսի ընթացքում կիրառել այնպիսի մեթոդներ, որպեսզի ուսման գործընթացը վերածվի սոցիալական շփման, որին կմասնակցի ոչ թե ուսուցչի կողմից ընտրված մի քանի աշակերտ, այլ գրեթե ամբողջ դասարանը:

Շատ կարևոր տեղ ունեն երեխաների հաղորդակցական պահանջմունքները, խոսքային միջավայրը, երեխայի կենսափորձը և հետաքրքրությունների շրջանակը, ուսուցչի մանկավարժական վարպետությունը: Այս ամենը իրենց կարևոր դերն ունեն կրթական գործընթացում հաղորդակցության և համագործակցության դերի բարձրացման մեջ:

Հետազոտության խնդիրներն են՝

- Օգտվել թեմայի վերաբերյալ գիտամեթոդական ուսումնասիրություններից, մասնագիտական գրանանությունից և փաստաթղթերի վերլուծությունից:
- Ունենալով բառապաշարի հարուստ շտեմարան, տիրապետելով քերականական բոլոր կանոններին, պետք է նաև ունենալ համոզիչ խոսք, ունենալ բազմակողմանի զարգացած ասելիք

Համագործակցության և հաղորդակցության դերը պետք է կարևորել դեռ վաղ մասկուց: Դրան առավել նպաստում է այն, երբ երեխան շրջապատված է անհրաժեշտ զննական և դիտողական միջավայրով, հետաքրքրաշարժ զրույցներով ու պատմություններով: Դեռ վաղ հասակից երեխան՝ մերվելով շրջապատի հետ, պետք է կարողանա ազատ հաղորդակցվել և համագործակցել իր շրջապատի հետ: Վաղ հասակում ձեռք բերված կարողություններն ու հմտությունները պետք է ամրապնդվեն կրտսեր դպրոցում, որպեսզի այդ ամենը երեխան կարողանա կիրառել իր հետագա կյանքում: Այսպիսով մենք կունենանք վերջնարդյունք:

Այն աշակերտները, որոնք հեշտությամբ ներգրավվում են համագործակցային ուսուցման մեջ, կարողանում են դասապրոցեսի ընթացքում էիրառել իրենց ստեղծագործական ունակությունները, առավել լայն շրջանակում քննարկել իրենց կարծիքը, քան ուսուցիչ-աշակերտ երկկողմ քննարկումն է:

ԳԼՈՒԽ 1 Համագործակցության եվ հաղորդակցության դերը կրթական գործընթացում

Համագործակցային ուսուցումը ներկայացված է որպես ուսուցման մի արդյունավետ միջոց, որը մարդկանց համագործակցության սկզբունքներով ապրելու հնարավորություններ է ընձեռում: Համագործակցությունը խթանում է առաջադիմությունը: Հոգեբանների հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ պրպտոդական խնդիրների լուծումը այս կամ այն առարկայի գիտելիքների տիրապետման միջոցներից մեկն է և նպաստում է ճանաչողական ինքնուրույնության և ստեղծագործական մտածողության զարգացմանը: Համագործակցությունն ուսուցման գործընթացը դարձնում է առավել գրավիչ և հետաքրքրական՝ բոլոր սովորողների համար ապահովելով մասնակցության հնարավորություններ: Այն թույլ է տալիս դասավանդողին լուծել ավանդական մեթոդներով իրականացվող կամ գրեթե անհնար թվացող՝ բոլոր սովորողների ակտիվ մասնակցության ապահովման հարցը: Դասարանը դառնում է ընդհանուր նպատակներ ունեցող փոքր խմբերի հավաքականություն, որտեղ հեշտությամբ կարելի է լուծել ամենաբարդ մանկավարժահոգեբանական խնդիրները՝ անկախ առարկայից և թեմայից: Սովորողներն իրենց ավելի ազատ, անկաշկանդ են զգում փոքր համագործակցային խմբերում աշխատելիս, որտեղ ստանում են ինքնադրսևորման լայն հնարավորություններ: Նրանք համատեղ ջանքերով առավել հեշտությամբ են ընկալում նոր նյութը՝ յուրացնելով գիտելիքը և կիրառելով այն: Համագործակցային ուսուցման կիրառումը սկսվում է անտիկ դարաշրջանից: Համագործակցային ուսուցման հիմքում ընկած են երեք տեսություններ՝ սոցիալական փոխկախվածության, ճանաչողության զարգացման և վարքագծային ուսումնառության: Կառուցողական մոտեցմամբ կազմակերպվող ուսուցումը ամենից առաջ սովորողներից պահանջում է մտավոր ակտիվության մշտական դրսևորում, օգնում է փոխանակել, վերակառուցել և յուրացնել նոր գիտելիքներ, տեղեկություններ: Փոխանակված գիտելիքները ընդհանրացման են ենթարկվում, և արդյունքում սովորողների գիտակցության մեջ առաջանում են նոր իմացական կառույցներ, որոնք մտածողության ընթացքում դառնում են «ինքնակառավորվող»: Կրթության նկատմամբ կառուցողական մոտեցման նպատակը ընկալման խորության ապահովումն է, իսկ առանձնահատկությունը՝ երբ աշակերտները կենտրոնանում են կարևոր գաղափարի վրա, կապեր են հաստատում գիտելիքների տարբեր մասերի միջև, որը զարգացնող ուսուցման կարևոր պահանջներից մեկն է, մեկնաբանում են սեփական գործողություններն ու գաղափարները և նշում դրանց հնարավոր կիրառման ոլորտը: Ըստ կառուցողական կրթության հայեցակարգի մեթոդը դիտվում է որպես մանկավարժական գործունեության միջոց, եղանակ, հիմնական գործիք, որով իրականացվում է ուսուցչի և աշակերտների համագործակցությունը՝ ուղղված ուսումնառության նպատակադրված արդյունքին: Նորարարական մոտեցման դեպքում ուսուցիչը «մատուցում է» նյութը, աշակերտը «վերցնում է» այն: Կառուցողական մոտեցման

դեպքում բազմաթիվ հնարքներով ուսուցիչը սովորողներին դրդում է ակտիվ որոնումների՝ իրենց ճշմարտությունը գտնելու համար, ինչպես նաև սեփական կարծիքն արտահայտելու քննարկվող հարցի մասին:

Ուսուցիչը՝ ցանկանալով բոլոր կողմերով քննության առնել բացատրված ու յուրացված նյութը, ոչ թե յուրացումը ստուգում է սովորական դարձած հարց ու պատասխանով (գրույցի մեթոդ), այլ դրա փոխարեն աշակերտներին առաջարկում է «մտածի՛ր-գույգ կազմի ր, գաղափարներդ կիսիր» ռազմավարությունը, որը ներառում է հետևյալ ավգորիթմը: Քայլ 1-ին «Մտածի ր» Ուսուցիչը դասի թեմայի վերայիդյալ հարց է տալիս և աշակերտներին հանձնարարում մի քանի բուպե լուառ մտածել պատասխանի մասին: Քայլ 2-րդ «Զույգ կազմի՛ր»: Ուսուցիչն աշակերտներին հանձնարարում է գույգեր կազմել և քննարկել, թե ինչ էին մտածում(4-5 բուպե): Քայլ 3-րդ «Գաղափարներդ կիսի ր»: Այս դեպքում գույգերը ողջ դասարանի հետ են կիսում իրենց քննարկման արդյունքները: Ուսուցիչը տարբեր գույգերի է հրավիրում և քննարկումը շարունակվում է այնքան ժամանակ, մինչև խոսելու և սեփական կարծիքը մյուսներին ներկայացնելու հնարավորությունից օգտվեն մասնակիցների մեծ մասը կամ կեսից ավելին: Ամփոփուան ավարտելուց հետո խումբը անդրադառնում է անհասկանալի հարցերին ու թերըմբոնումներին: Ուսուցիչը ղեկավարում է երկխոսությունը գույգերի միջև, միաժամանակ հետևում է աշակերտների բանավոր խոսքի կուլտուրային, բառերի հստակ արտասանությանը, ճիշտ և հայեցի շեշտադրությանը և այլն: Իսկ աշակերտները, շա-բադրելով նյութը, վարժվում են բանավոր հաղորդակցման արվեստին: Ուսուցչի արդյունավետ աշխատանքի նախապայմաններից մեկը ուսուցման բազմազան միջոցներին տիրապետելն է: Այս իմաստով ուսուցման նոր մեթոդ նե բի ու եղանակների իմացությունը շատ կարևոր է: Համագործակցային ուսուցման ներդրումը ՀՀ-ում իր հետ բերեց մեծ առաջընթաց ուսուցման և ուսումնառության գործընթացում: Համագործակցային ուսուցումը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցային: Համագործակցային ուսուցման կարևոր պայմաններից է խմբի անդրմների միջև փոխկախվածության ապահովումը: Աշխատանքը նպատակ է հետապնդում նպաստել կրթության որակի, սովորողների ակտիվության բարձրացմանը, միջանձնային հարաբերությունների մշակույթի ձևավորմանը, ուսուցման գործընթացն ակտիվ ու հետաքրքիր դարձնելուն, համագործակցային խմբերով աշխատելուն:

Կրթության ոլորտի աշխատողները ամենուրեք գիտակցում են, որ դասավանդման և ուսուցման հնացած ձևերը այլևս անկարող են ստեղծել ու զարգացնել գիտե լիք ներ ու հմտություններ, որոնք անհրաժեշտ են քաղաքացուն գիտելիքների կյանքով ապրելու համար: Հետևաբար, ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ ամենուրեք, դպրոցում անհրաժեշտ են դասավանդման և ուսուցման այլընտրանքային նոր մոտեցումները: Խիստ կարևոր է իրարից տարբերել ավանդական խմբային աշխատանքը և համագործակցային ուսուցումը: Ուսուցիչներից շատերն են դասավանդման ընթացքում կիրառում խմբային աշխատանքը, սակայն քչերն ունեն ուսուցման գործընթացում

համագործակցային ուսուցման հիմնական տարրերն ու մեթոդները ինտեգրելու համար անհրաժեշտ վարպետություն: Հենց այդ պատճառով, համագործակցային ուսուցումը քիչ է կիրառվում դասարանում, և դպրոցում կիրառվող փոքր խմբերով աշխատանքներն ավելի շատ խմբային աշխատանքներ են, քան համագործակցային:

Ուսուցիչը պետք է հաշվի նստի աշակերտների ինքնուրույն կարծիքների, կարացրած որոշումների, միմյանց հետ ազատորեն հաղորդակցվելու իրավունքների հետ: Համագործակցային ուսուցման տարրերի կիրառումը նպաստում է դասարանում համագործակցային միջավայրի ձևավորմանը, օգնում է ուսուցչին հասկանալու էությունն ու պլանավորելու դասը, պայմաններ է ստեղծում ուսուցման արդյունավետ համագործակցային ուսուցման կազմակերպումը: Համագործակցային ուսուցման ընթացքում խմբի յուրաքանչյուր անդամ կամ ամբողջ դասարանն ակտիվորեն ներգրավված են ուսուցման մեջ, իսկ նոր գիտելիքը մշակվում ու յուրացվում է հենց աշակերտի միջոցով: Համագործակցային ուսուցման ընթացքում ստեղծվում է ինքնաձևանաչման ավելի բարձր մակարդակ, քան կարող են ապահովել մրցակցային կամ անհատական ուսուցման եորանակները: Համագործակցային իրավիճակներում անհատները միտված են փոխներգործելու, նպաստելու միմյանց հաջողությանը, ձևավորելու հետաքրքրությունների լայն շրջանակ և կազմելու միմյանց կարողությունների մասին իրական պատկերացումներ, հետևաբար տալիս են ճշմարիտ հետադարձ կապ: Կարևորվում է ոչ միայն ակադեմիական գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերումը, այլև խմբային գործընթացի մշակմամբ հմուտ համագործակցողներ և գիտելիքների ակտիվ կիրառողներ ձևավորելը:

1. Դրական փոխկախվածություն. Խմբում ձևավորվում է միմյանց օգնելու, խրախուսելու, աջակցելու մթնոլորտ: Սովորողի ջանքերն ուղղվում են ընդհանուր նպատակին համատեղ հասնելուն: Այն նպաստում է հանդուրժողականության և վստահության ձևավորմանը: Քննարկումներն ու ձգտումներն օգնում են խմբի անդամների փոխհարաբերություններին:

2. Դեմ առ դեմ, խթանող փոխազդեցություն. Խմբի անդամները համագործակցում են, փոխանակում են տեղեկություններ, կարծիքներ և ռեսուրսներ, մշակում և վերլուծում են տեղեկությունը, ապահովում են հետադարձ կապ, քաջալերում և աջակցում են միմյանց՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար:

3. Անհատական հաշվետվություն և պատասխանատվություն. Խմբի յուրաքանչյուր անդամ պատրաստ է պատասխանելու և մտքեր փոխանակելու, կրում է պատասխանատվություն ուսուցման արդյունքների համար, խմբի մաս է, գաղափարներով և մտքերով կիսվում է մյուս անդամների հետ, պատրաստ է ներկայացնելու խմբի աշխատանքի արդյունք միմյանց ընդհանուր նպատակին հասնելու համար:

4. Սոցիալական հմտություններ. Խմբի անդամների միջև ձևավորվում են վարքագծային նորմեր՝ անադմուկ աշխատանք, պատասխանատվություն: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ պատրաստ է պատասխանելու և մտքեր փոխանակելու, կրում է

պատասխանատվություն ուսուցման արդյունքների համար, խմբի մաս է, գաղափարներով և մտքերով կիսվում է մյուս անդամների հետ, պատրաստ է ներկայացնելու խմբի աշխատանքի արդյունքը:

ԳԼՈՒԽ 2 Համագործակցային ուսման կազմակերպումը

Համագործակցային մանկավարժության նպատակն այնպիսի մեթոդների կիրառումն է, որոնք ուսման գործընթացը վերածում են սոցիալական շփման: Հիմնական իմաստն աշակերտների՝ որպես գործընկերների խմբի համագործակցությունն է: Գոյություն ունեն համագործակցային կրթության և ուսուցման բազմաթիվ մեթոդներ (նախագծերի մեթոդը, քննարկումը, խնդիրների լուծման վրա հիմնված և դիտարկման միջոցով իրանանացվող ուսումը և այլն): Այս մեթոդներից յուրաքանչյուրի համար գոյություն ունեն համատեղ աշխատանքի տարատեսակ եղանակներ, վարժություններ և առաջարկություններ: Համագործակցային մեկ ճիշտ մեթոդ գոյություն չունի, սակայն կա համագործակցային մի քանի եղանակ, և ավելին՝ ներկայումս գոյություն ունեն հարյուրավոր վարժություններ և կազմակերպման եղանակներ: Հետևաբար, ուսուցիչները կարող են այս կամ այն մեթոդը որդեգրելու փոխարեն ընտրել տվյալ մանկավարժական իրավիճակին համապատասխանող լուծում, իսկ այլ իրավիճակում՝ կիրառել այլ լուծումներ: Այսօր հաջողության հասնելու համար ուսուցիչներին հարկավոր են երեխաներին կառավարելու և օգնելու նոր եղանակներ, նաև՝ երեխաների արդյունավետ ուսուցման համար անհրաժեշտ մոտեցումների խոր ընկալում: Ուսուցումը սովորողի ներսում տեղի ունեցող բարդ գործընթաց է: Ուսուցիչն այն կարող է միայն ուղղորդել, ստեղծել դրա համար նպաստավոր միջավայր, աջակցել և մտածելու հնարավորություն ընձեռել: Համագործակցային մեթոդներն ակնկալում են ուսուցչի դերի փոփոխություն, և այդ դերը լի է մարտահրավերներով: Համագործակցային ուսուցում կիրառող ուսուցիչը պետք է լինի համբերատար՝ խմբի անդամներին ուղղորդելու համար: Խմբերին անհրաժեշտ է բավական ժամանակ միմյանց հետ ազատ և հարմարավետ զգալու համար: Ինչպես ավանդական, այնպես էլ համագործակցային ուսումնան դեպքում հաջողության առանցքը ուսուցչի նախապատրաստությունն է: Ուսուցիչը պետք է պլանավորի ոչ միայն բովանդակության մոտեցումը, այլ նաև աշակերտների գործունեությունները և գնահատումը:

Ուսման գործընթացի կազմակերպումը բաղկացած է 6 հիմնական տարրից: Խումբ

- Համատեղ աշխատող խումբը բաղկացած է 3-6 մշտական անդամներից: Խմբի անդամների միջև կապը սերտ է. նրանք ճանաչում, ընդունում և աջակցում են միմյանց:

- Խմբի կազմը միատարր չէ՝ մասնակիցների ընդունակությունները, սեռը, համակրանքը և էթնիկական ծագումը տարբեր են:

- Խմբերի ձևավորման եղանակները՝ պատահական կամ նպատակային:

- Պարտականությունները խմբում, օրինակ՝ - քարտուղարը պատասխանատու է ճիշտ խոսքի համար. - ժամանակը հաշվառողը պատասխանատու է ժամանակային սահմանափակումներին հետևելու համար. աշխատանքների կատարման պատասխանատուն ապահովում է բոլորի կողմից իրենց աշխատանքի պատշու կատարումն ու խմբում արդյունավետ հաղորդակցությունը: Խոսնակը պատասխանատու է ուսուցչի հետ կապ պահպանելու համար, զեկուցում է կատարված աշխատանքի մասին և ներկայացնում կատարված առաջադրանքը:

• Խմբում առաջադրանքների բաշխումը, աշխատանքի կազմակերպումն ու կիրառվելիք մեթոդաբանության որոշումը:

Դասաժամի կառավարումը

• Դասարանը պետք է դասավորված լինի այնպես, որ աշակերտները հեշտումյամբ հաղորդակցվեն իրենց խմբի մասնակիցների հետ: Խմբային աշխատանքի ընթացքում աղմուկի մակարդակը կարգավորելու համար պետք է նախապատրաստել որոշակի նշան կամ խորհրդանշան (որի շուրջ դասարանը նախապես համաձայնության է եկել):

• Սահուն և արդյունավետ աշխատանքի համար պայմաններ ապահովելու նպատակով գործիքների տեղը և աշխատանքի վայրը պետք է անփոփոխ մնան:

Համագործակցելու նպատակը

Գոյություն ունի աշակերտների՝ համագործակցելու ցանկությանը նպաստելու և այն պահպանելու երեք եղանակ՝

• «համայնքի» (խումբ, դասարան) ձևավորում,

• համագործակցային առաջադրանքներ,

• խրախուսման և գնահատման համակարգի կիրառում: Համագործակցելու պատրաստակամություն Շփվելու հմտությունները զարգացնելու համար կարելի է օգտագործել մի շարք վարժություններ.

• մոդելավորող ուսումնական խումբ,

• համատեղ մեկնաբանություն,

• դերախաղ,

• դիտարկում,

• փոխօգնություն,

• պարտականությունների որոշում/բաշխում:

ԳԼՈՒԽ 3 Համագործակցային ուսուցման խմբերի տեսակները և ուսուցման մեթոդները

Համագործակցային ուսուցման ֆորմալ խմբերը փոքր են՝ 2-4 անդամ: Հանձնարարականների ռազմավարությունը հետևյալն է.

1. Խմբերը ձևակերպում են առաջադրանքը, լուծում այն և պատրաստվում ներկայացնել,

2. պատահականորեն ընտրված խմբի անդամը ներկայացնում է խմբի աշխատանքի արդյունքը,

3. բոլոր անդամները քննարկում են բոլոր լուծումները, տալիս հարցեր,

4. յուրաքանչյուր խումբ պատրաստում և ներկայացնում է աշխատանքի հաշվետվություն:

Համագործակցային ուսուցման ոչ ֆորմալ խմբեր.

Համագործակցային ուսուցման ոչ ֆորմալ խմբերը ժամանակավոր գործող էմբեր են, որոնք օգտագործվում են դասավանդման, դիդակտիկ նյութերի ցուցադրման, ֆիլմ դիտելու ժամանակ սովորողների ուշադրությունը ուսուցանվող նյութի վրա կենտրոնացնելու, ուսուցման ընթացքում օգտագործվող նյութերը նախապատրաստելու համար:

Համագործակցային ուսուցման հենակետային խմբեր.

Համագործակցային հենակետային խմբերը կայուն անդամներով երկարաժամկետ խմբեր են, որոնց աշխատանքը տևում է ողջ դասընթացի, ծրագրի շրջանակներում: Խմբի անդամները միմյանց օգնում են, աջակցում, խրախուսում՝ նպաստելով առաջադրանքի կատարմանն ու գիտելիքների ձեռքբերմանը: Դրանք մշտական են և ապահովում են երկարաժամկետ, գործընկերային փոխհարաբերություններ: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ կարող է խմբային աշխատանքում ունենալ որևէ դեր՝ գրանցող, զեկուցող, ստուգող, ընթերցող և այլն: Դերերի կարևորության վրա առանձին ուշադրություն հրավիրելը աշակերտներին մղում է ավելի լուրջ վերաբերվել և իսկապես կատարել դրանք: Համագործակցային խմբերում աշակերտները իրենք են միմյանց սովորեցնում նյութի այս կամ այն հատվածը: Յուրաքանչյուրը պատասխանատու է մյուսների կողմից նյութը յուրացնելու համար:

Համագործակցային ուսուցման մեթոդներ

1. Աշակերտների թիմային առաջադիմություն
2. Խճանկար
3. Շրջագայություն պատկերասրահում
4. Երեք բանալի և մեկ կողպեք

Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանք:

Աշակերտների թիմային առաջադիմության մեթոդ Համագործակցային ուսուցման այս մեթոդը խթանում է աշակերտների ուսումնասիրությունը:

Այստեղ էական է այն հանգամանքը, որ գնահատվում է աշակերտների առաջընթացը:

Այս մեթոդը լուրջ խթան է ցածր առաջադիմությամբ աշակերտների համար, քանի որ նույնիսկ չնչին առաջընթացի պարագայում նրանք կարող են ներդրում ունենալ թիմի արդյունքում: Իսկ միջին ու բարձր առաջադիմությամբ աշակերտները պետք է մի կողմից օգնեն իրենց դասընկերներին, մյուս կողմից՝ կարողանան պահպանել ու բարելավել իրենց նախորդ ցուցանիշները: Այս մեթոդի առավելություններից մեկն էլայն է, որ հնարավորություն է տրվում գնահատելու և՛ առանձին աշակերտների, և խմբերին:

ԽՃանկար.

ԽՃանկարը համագործակցային ուսուցման մեթոդ է: ԽՃանկար մեթոդի փուլերն են.

- նյութի ուսումնասիրություն և տեղեկատվության հավաքում,
- աշխատանք փորձագիտական խմբում,
- աշխատանք ուսումնական խմբում,
- ավարտական աշխատանք,
- ամփոփում:

Շրջագայություն պատկերասրահում:

Սա «ԽՃանկար» մեթոդի տարատեսակ է, որի նպատակն է փոխանակել տեղեկություններ, մշակել գաղափարներ և կատարել անդրադարձ, ինչպես նաև զարգացնել լսելու, ինքնուրույն աշխատելու, քննադատաբար և ստեղծագործաբար մտածելու, ցածրաձայն խոսելու, աշխատանքի արդյունքը ներկայացնելու հմտություններ:

Երեք բանալի և մեկ կողպեք

Աշխատանքը կարելի է կատարել զույգերով կամ խմբով: Այս մեթոդը կարելի է կիրառել այնպիսի դասերի իմաստի ընկալման փուլում, որոնք բավականին ծավալուն են, նույն նյութին կամ երևույթին վերաբերող մի շարք բնորոշ հատկանիշներ կան: Այս մեթոդով աշխատելիս աշակերտների մեջ ձևավորվում է ընտրություն կատարելու, գլխավորը երկրորդականից տարբերելու հմտություն, ինչպես նաև համագործակցելու, իր ընտրությունը հիմնավորելու կարողություն:

Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանք

Հինգրոպեանոց ազատ շարադրանքի մեթոդը կարող է կիրառվել ինչպես դասի խթանման փուլում, այնպես էլ կշռադատման՝ ելնելով դասի նպատակից և թեմայից: Ընտրում ենք թեման և առաջարկում հինգ բոլորի ընթացքում ազատորեն շարադրել իրենց մտքերը, որից հետո դադարեցնում են աշխատանքը և ունկնդրում մի քանիսի գրած շարադրանքը:

ԳԼՈՒԽ 4 Համագործակցային ուսման հիմնական սկզբունքները

Եթե հետևյալ բոլոր սկզբունքները չեն պահպանվում, համագործակցային ուսումը տեղի չի ունենում: Չորս հիմնական սկզբունքները՝

ա) Զուգահեռաբար տեղի ունեցող շփումներ. ուսման գործընթացում աշակերտների միջև տեղի են ունենում բազում շփումներ: Այսպիսով, յուրաքանչյուր անհատ աշակերտի ակտիվ մասնակցության տևողությունը շատ ավելի երկար քան այն կլիներ ավանդական եղանակով ուսուցման դեպքում:

բ) Անձնական պատասխանատվություն. աշակերտներից յուրաքանչյուրը պետք է ավարտի աշխատանքի իր բաժինը՝ խմբի աշխատանքում ներդրում կատարելու համար: Յուրաքանչյուր աշակերտ իր աշխատանքի մասին զեկուցում է խմբին: Դասընկերները գիտեն խմբում ներգրավված յուրաքանչյուր աշակերտի ներդրման մասին, և յուրաքանչյուր անձ պատասխանատու է առաջադրանքի կոնկրետ մասի համար

գ) Կառուցողական փոխկախվածություն. անհատական զարգացումն ու խմբի զարգացումը դրականորեն փոխազդում են միմյանց, եթե աշակերտի զարգացման համար պահանջվում է դասընկերների զարգացումը, և եթե խմբի հաջողությունը միաժամանակ նշանակում է նաև մեկ այլ խմբի հաջողություն:

դ) Հավասարաչափ մասնակցություն. աշակերտները մասնակցում են աշխատանքին ըստ իրենց ընդունակությունների: Այս նպատակին հնարավոր է հասնել աշխատանքի բաշխման և առաջադրանքներ հանձնարարելու միջոցով: Ուսուցման համագործակցային եղանակներից յուրաքանչյուրն իր կիրառությունն ունի, քանի որ դրանցից յուրաքանչյուրը կարող է կիրառվել տարբեր իրավիճակներում:

Ուսուցման եղանակն ընտրելիս պետք է հաշվի առնել՝

- աշխատանքի համար հատկացված ժամանակը,
- վարժությունների տեսակները,
- դասերի տեսակները,
- բովանդակությունը,
- փոխկախվածության աստիճանը:

Վերը նշվածի համաձայն՝ ստորև ներկայացնում եմ ուսուցման համագործակցային աշխատանքի մի շարք եղանակներ, որոնք նախատեսված են տարբեր իրավիճակներում կիրառության մեջ դրվելու համար:

Խումբ ձևավորելու եղանակը

Մարդկանցից կազմված խճանկար՝ խմբի ձևավորման «պատահական» եղանակ: Այս դեպքում նկարները կտրատվում են մասերի՝ խմբում ընդգրկված աշակերտների թվին համապատասխան: Յուրաքանչյուր աշակերտի տրվում է նկարի մեկ կտոր: Նրանք պետք է փոխանակեն նկարի կտորները միմյանց հետ: Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է առնվազն մեկ անգամ փոխանակի նկարի իր կտորը: Այնուհետև աշակերտները պետք է գտնեն, թե ում մոտ է նկարի մյուս մասը՝ նկարն

ամբողջությամբ կազմելու համար: Այս եղանակով խմբերը ձևավորվում են պատահականորեն, մինչդեռ, եթե նկարի կտորների հետևի մասում գրվեն աշակերտների անունները, ուսուցման այս եղանակը հնարավոր է օգտագործել նպատակային կերպով խումբ ձևավորելու համար:

Նոր թեմայի ընկալմանը նպաստող եղանակ

Երեք քայլից բաղկացած հարցազրույց: Ուսուցիչը խմբի անդամներին տալիս է Ա, Բ, Գ և Դ տառերով քարտեր: Յուրաքանչյուրի աշակերտի տրվում է տարբեր տեքստ և վարժություն: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ կարդում է իր վարժությունն ու տեքստը և նշումներ է կատարում:

1. «Ա» աշակերտը «Բ»-ին պատմում է իր տեքստի մասին, մինչ «Գ»-ն զրուցում է «Դ»-ի հետ իր տեքստի մասին:

2. «Բ»-ն պատմում է «Ա» -ին, իսկ «Դ»-ն պատմում է «Գ»-ին իրենց կարդացածի մասին :

3. Բամբասանք՝ «Ա»-ն «Գ»-ին և «Դ»-ին պատմում է այն, ինչ լսել է «Բ»- ից, որից հետո «Բ»-ն պատմում է այն, ինչ լսել է «Ա»-ից: Այնուհետև «Գ»-ն կակնում է այն, ինչ իրեն պատմել է»

4. «Դ»-ն կրկնում է «Գ»-ից լսածը:

5. Խմբի անդամները նշ-ում ներ են անում կամ լսում են ուրիշներին, որպեսզի չորս անդամներն էլ ծանոթանան տեքստերի հետ:

• Ի՞նչ է պետք հաշվի առնել համագործակցային մեթոդը կիրառելիս Կազմակերպման եղանակները պետք է ընտրվեն կրթության բովանդակության և անհրաժեշտ մեթոդաբանության, ինչպես նաև աշակերտների կարիքներին համապատասխան:

• Ճկունությունը

Տարբերակում կատարելը չպետք է դառնա աշակերտների «պիտակավորման» կամ «հայեցողական ընտրության» պատճառ: Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է ստանա տվյալ պահին իր համար օպտիմալ ծավալի աշխատանք:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Համագործակցային ուսուցման կարևորագույն ձեռքբերումներն են.

ա/ անձի զարգացումը և անհատականության ձևավորումը:

բ/ հոգեբանական և ֆիզիկական առողջության ապահովումը:

գ/ սթրեսի հաղթահարումը:

դ/ շրջապատողների հետ առողջ փոդիարաբերությունների կառուցումը:

Երեխաները իրենց կյանքում կարիք ուրնեն արդյունավետ փոխհարաբերությունների, որի զարգացմանը մեծապես նպաստում է համագործակցային ուսուցումը: Համագործակցային քննարկումը աշակերտների հաղորդակցման և ճարտոսանական կարողությունները զարգացնելու լավ եղանակ է: Այն սովորողների շրջանում ընդունվում է ոգևորությամբ, ակտիվ մասնակցությամբ՝ նրանց մոտ զարգացնելով նկարագրական, գնահատող խոսք կառուցելու կարողություն, պատկերավոր մտածողություն, տրամաբանություն, հիշողություն, ուշադրություն և մատուցվող նյութի, և դասընկերոջ նկատմամբ: Համագործակցության և հաղորդակցության միջոցով է, որ կրտսեր դպրոցականների մեջ զարգացնում է պատկերավոր մտածողություն, վերլուծական- համադրական կարողություններ, կապակցված խոսք:

Մեր կատարած հետազոտության արդյունքները ցույց տվեցին, որ, չնայած աշակերտների գերակշիռ մասի ցուցաբերած բարձր առաջադիմությանը դասավանդվող առարկաներից, մենք չենք տեսնում բավարար չափով զարգացած խոսքային երևակայություն: Այդ կարողությունները զարգացնում ենք համագործակցության և հաղորդակցության միջոցով: Խմբում ձևավորվում է միմյանց օգնելու, խրախուսելու, աջակցելու մթնոլորտ: Սովորողի ջանքերն ուղղվում են ընդհանուր նպատակին համատեղ հասնելուն: Այն նպաստում է հանդուրժողականության և վստահության ձևավորմանը: Քննարկումներն ու ձգտումներն օգնում են խմբի անդամների փոխհարաբերություններին: Խմբի անդամները համագործակցում են, փոխանակում են տեղեկություններ, կարծիքներ և ռեսուրսներ, մշակում և վերլուծում են տեղեկությունը, ապահովում են հետադարձ կապ, քաջալերում և աջակցում են միմյանց՝ ընդհանուր նպատակին հասնելու համար: Խմբի անդամների միջև ձևավորվում են վարքագծային նորմեր՝ անաղմուկ աշխատանք, պատասխանատվություն: Խմբի յուրաքանչյուր անդամ պատրաստ է

պատասխանելու և մտքեր փոխանակելու, կրում է պատասխանատվություն ուսուցման արդյունքների համար, խմբի մաս է, գաղափարներով և մտքերով կիսվում է մյուս անդամների հետ, պատրաստ է ներկայացնելու խմբի աշխատանքի արդյունքը:

Շատ կարևոր է ճիշտ համագործակցությունն ու հաղորդակցությունը ինչպես աշակերտների մեջ, այնպես էլ սովորողների և ուցուցչի միջև: Տարրական դասարաններում շփումը դասագրքերի, գրական փոքրածավալ ստեղծագործությունների հետ աստիճանաբար ընդլայնում է երեխայի մտածողության և աշխարհընկալման սահմանները՝ նպաստելով նրա բառապաշարի հարստացմանը և կապակցված խոսքի զարգացմանը: Իսկ հետագայում ուսուցչի կենդանի և հարուստ խոսքը, մեթոդական զինանոցը և ճիշտ աշխատանքը նպաստավոր այնպիսի պայմաններ են ստեղծում, որտեղ երեխայի խոսքային թերություններն ու սխալները շտկվում են՝ դառնալով ճիշտ, ստույգ ու գեղեցիկ խոսք: Դա կրտսեր դպրոցականի խոսքի զարգացման առանձնահատկություններից է, որտեղ իր անփոխարինելի դերն ու նշանակությունն ունի համագործակցային մեթոդը:

Համագործակցային ուսուցումը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթադրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Համագործակցության և հաղորդակցության միջոցով խմբի անդամների միջև դական աջակցող փոխկապակցվածություն է ապահավվում:

Առաջարկություն

Ուսումնասիրելով համագործակցային ուսուցումը՝ կարելի է ասել, որ այս մեթոդի ճիշտ և տեղին կիրառումը հանգեցնում է ուսուցման որակի բարձրացմանը, սովորողի մեջ ձևավորելով նոր գաղափարներ, հետաքրքրություններ: Համագործակցությունն ու հաղորդակցությունը մանկավարժական նշանակությունից բացի ունեն նաև հասարակական գործառույթ:

Հայաստանում, ինչպես ամբողջ աշխարհում, ակնհայտ է, որ մարդիկ կարիք ունեն աշխատելու խմբերով, ուստի համագործակցային բազմազան հմտություններ են պետք խմբային աշխատանքն արդյունավետ դարձնելու համար:

<<Ոչ մի հետաքրքիր նորույթի հայտ չի գալիս առանց համագործակցության>>:

Ջեյնս Ուայթսոն

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ա. Ափոյան--Չամազործակցային ուսուցումը տարրական դասարաններում:
2. Վիքիպեդիա
3. Ա. Մանուկյան--Ժամանակակից դասի արդյունավետության բարձրացման միջոցները
4. Տատյանա Տրոշկինա--Ուսուցման ինտերակտիվ տեխնոլոգիաները
5. Ս. Գ. Խաչատրյան--Ուսուցման ժամանակակից մեթոդների կիրառումը, Գյումրի, 2006թ.
6. Հովհաննիսյան Գ., Չոհրաբյան Ա., Արևաուդյան Ա., Գրիգորյան Բ., Դավթյան Մ., Օհանովա Ի. --Կառուցողական կրթության հիմունքները և մեթոդները, Երևան, 2006թ.
7. Վարդումյան Ս., Ջաղինյան Ն., Հարությունյան Լ., Գարի Վարեյա- ժամանակակից մանկավարժական մոտեցումներ, Երևան, 2005թ.
8. Հովհաննիսյան Ա., Հարությունյան Կ., Խրիմյան Ս., Խաչատրյան Ս., Բայաթյան Ն., Ալեքսանյան Լ., Պուրուկուրու Վ.---Չամազործակցային ուսուցում, Երևան, 2006թ.